

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Serwis Trove - współdzielenie informacji o zbiorach instytucji australijskich

Author: Jarosław Pacek

Citation style: Pacek Jarosław. (2016). Serwis Trove - współdzielenie informacji o zbiorach instytucji australijskich. "Nowa Biblioteka" Nr 2 (2016), s. 101-115

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

Jarosław Pacek

Instytut Bibliograficzny
Biblioteka Narodowa
e-mail: j.pacek@bn.org.pl

Serwis Trove – współdzielenie informacji o zbiorach instytucji australijskich

Abstrakt: Celem artykułu jest opisanie nowoczesnych metod i technik udostępniania zbiorów oraz ich metadanych na przykładzie prowadzonego przez Bibliotekę Narodową Australii serwisu Trove (<http://trove.nla.gov.au>). Serwis scala i prezentuje informacje o różnego typu zbiorach bibliotecznych, archiwalnych, muzealnych, pochodzących z wielu źródeł instytucjonalnych. Wyróżniają go fasetowe możliwości ograniczania wyników wyszukiwania, zastosowanie eferberyzacji, wskazywanie rankingu trafności danego obiektu w stosunku do zapytania, wyposażenie w narzędzia pracy społecznościowej. Trove łączy bogatą ofertę informacji o zasobach z wysoce efektywnymi narzędziami wyszukiwawczymi oraz możliwością zarządzania danymi.

Słowa kluczowe: Biblioteka Narodowa Australii. Biblioteki narodowe. Informacja naukowa. Katalogi biblioteczne. Trove. Udostępnianie zbiorów. Wyszukiwanie informacji

Wstęp

We współczesnej działalności informacyjnej daje się zaobserwować wyraźny trend skupiania danych pochodzących z różnorodnych źródeł i prezentacji ich w ramach spójnych, scentralizowanych serwisów. Dane te mogą być jednolitego typu, odnosić się do określonej kategorii cech opisywanych desygnatów (np. osobowe dane wzorcowe, dane bibliograficzne). W jednym serwisie mogą również znaleźć się zróżnicowane dane, tzn. opisujące różne typy obiektów i różne ich cechy. Organizowane w ten sposób są zasoby bibliotek zlokalizowanych w przestrzeni jednego miasta lub regionu, prezentowane są jednocześnie dane pochodzące z kilku krajów, funkcjonują także rozwiązania

działające w skali globalnej (np. WorldCat, VIAF). Takie realizacje są możliwe dzięki wsparciu ze strony przedsięwzięć standaryzacyjnych, umożliwiających osiągnięcie interoperacyjności, czyli sprawnej wymiany nawet różnorodnych danych, oraz dzięki intensywnemu rozwojowi technologii cyfrowo-sieciowych. Rozważana jest wręcz koncepcja budowy globalnej biblioteki cyfrowej, która będzie mogła udostępniać całość ludzkiej wiedzy [2]. Nowoczesna działalność informacyjna konsekwentnie buduje swoją ofertę na miarę możliwości XXI w. oraz na miarę potrzeb użytkowników skłaniających się do wyboru narzędzi intuicyjnych, nieskomplikowanych, a jednocześnie wysoce efektywnych, dostarczających relewantnej odpowiedzi. Spośród wielu przykładów takich narzędzi warto wskazać tworzony przez Bibliotekę Narodową Australii serwis Trove, który wyróżnia się skalą przedsięwzięcia oraz metodą i jakością realizacji. Celem niniejszego artykułu będzie zatem wskazanie zmian, jakie zachodzą w zakresie organizacji serwisów bibliotecznych i informacyjnych, na przykładzie serwisu Trove (<http://trove.nla.gov.au>).

Założenia serwisu

Trove to serwis poświęcony Australii i Australijczykom. Udostępniony w 2009 r., jest tworzony i zarządzany przez Bibliotekę Narodową Australii¹. Jego podstawowe zadania wyraża formuła „znajdź i uzyskaj” [4]. Jak podkreślają twórcy Trove, to więcej niż wyszukiwarka. Jest w istocie metawyszukiwarką, dostarcza informacji z bibliotek, muzeów, archiwów i innych organizacji badawczych. Oferuje również narzędzia do odkrywania i budowania wiedzy. Najbardziej istotne i zarazem imponujące są dwie cechy serwisu: liczba prezentowanych w jednym miejscu zasobów (zarówno danych bibliograficznych, jak i pełnych obiektów) oraz liczba partnerów serwisu, którzy dostarczają udostępnianych informacji.

Podczas pracy nad niniejszym tekstem (styczeń 2016 r.) Trove udostępniał informacje o 460 423 935 zasobach (w tym obiektach cyfrowych dostępnych online), przy czym jest to kolekcja bardzo złożona, zbudowana z różnorodnych dokumentów. Ich szczegółowy wykaz, wraz z danymi statystycznymi, znajduje się na str. 103 (tabela 1).

¹ Dalej w tekście na określenie Biblioteki Narodowej Australii używany będzie skrót BNA.

Tabela 1. Dokumenty udostępniane w Trove

Typ dokumentów	Liczba dzieł
Journals, articles and data sets (artykuły z czasopism, raporty, rozdziały z książek, recenzje, dokumenty robocze, materiały konferencyjne i zbiory danych, a także dzienniki, czasopisma, w tym czasopisma naukowe)	142 464 566
Books (książki, książki audio, rozprawy, materiały konferencyjne i broszury)	20 470 525
Maps (mapy Australii i innych części świata, drukowane na arkuszach, atlasy, globusy, zdjęcia lotnicze, mapy nieba, morskie i turystyczne)	624 320
Diaries, letters, archives (archiwa osobiste i instytucjonalne, dzienniki, rękopisy, listy, dokumenty handlowe, fotografie, plakaty, broszury, ulotki)	581 586
Lists (spisy – głównie wykazy dokumentów tworzone przez użytkowników serwisu)	79 154
Music, sound and video (druki muzyczne, nuty, nagrania muzyczne, wywiady, książki audio, filmy i inne materiały wideo)	3 915 716
Digitised newspapers and more (cyfrowe wersje gazet)	188 839 862
People and organisations (informacje o osobach i organizacjach)	1 035 754
Pictures, photos, objects (fotografie, negatywy, dzieła sztuki, rysunki, plakaty, pocztówki i inne obiekty graficzne, również obiekty fizyczne, np. puzzle, instrumenty, odzież)	8 206 824
Archived websites (1996 – now) (zarchiwizowane strony internetowe od 1996 r.)	94 205 628
Suma	460 423 935

Źródło: <http://trove.nla.gov.au/system/counts>).

Niniejsze zestawienie ukazuje skalę przedsięwzięcia oraz zróżnicowanie oferty serwisu dostarczającego informacji o istnieniu wszystkich najbardziej powszechnych typów dokumentów gromadzonych i dostępnych w instytucjach australijskich. Dla uzyskania pełnego obrazu oferty należy przytoczyć słowa twórców serwisu wyjaśniające, że terminy „dzieło” (*work*) lub „zasób” (*resource*), używane w zestawieniu statystycznym, odnoszą się zarówno do jednostkowych egzemplarzy czasopisma lub artykułu, jak i do książki dostępnej w setkach edycji czy dziesiątkach tłumaczeń. Uwidacznia się tutaj metodologiczny aspekt budowy serwisu, który do organizacji prezentowanych danych wykorzystuje nowoczesne standardy bibliotekarskie. Będzie o tym mowa w dalszej części artykułu. Istotne jest również, że niektóre prace (np. książki audio) prezentowane są jednocześnie w kilku kategoriach.

Trzeba również zwrócić uwagę na liczbę instytucji, takich jak biblioteki czy inne instytucje kultury i organizacje zajmujące się gromadzeniem i ochroną dziedzictwa kulturowego, które współpracują z BNA, przekazując jej metadane do prezentacji w serwisie Trove. Jest ich ponad tysiąc. Uświadamia to skalę organizacyjną projektu, ogrom ciągłych prac, zwłaszcza z zakresu tzw. *back office*, czyli standaryzacyjnych, informatycznych. Należy zauważyć, że zasoby w serwisie Trove prezentować mogą nie tylko podmioty australijskie. Dane są dostarczane np. przez serwis OAIster (katalog centralny materiałów open access, budowany za pomocą protokołu OAI-PMH – Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting). Twórcy Trove zachęcają instytucje i organizacje do współpracy i udostępniania zasobów baz danych.

Kluczowe funkcje serwisu koncentrują się wokół następujących założeń [3]:

- podstawa zawartości serwisu to zasoby australijskie;
- umożliwienie prostego wyszukiwania (przeszukiwanie wszystkich zasobów w ciągu kilku sekund);
- szansa na uzyskanie cyfrowej wersji dokumentu (wypożyczenie, kupno lub wykonanie kopii);
- kontekstowe prezentowanie wyników wyszukiwania (w ramach grup, które mogą być również definiowane przez użytkownika);
- możliwość ograniczenia wyszukiwania do obiektów australijskich, dostępnych online lub znajdujących się w określonej, fizycznej lokalizacji;
- włączanie do listy wyników obiektów dostępnych online;
- zawężanie wyników wyszukiwania za pomocą faset, np. rok, typ, język;

- sprawdzenie statusu praw autorskich;
- cytowanie rekordów za pomocą trwałego identyfikatora oraz dostęp do różnych formatów cytowania;
- ukazanie tylko rekordu głównego lub wszystkich wersji skupionych w jego obrębie (dotyczy książek i zbiorów ikonograficznych);
- minimalizowanie wybranych grup na liście wyników;
- przeglądanie obiektów składających się na wybraną grupę dokumentów;
- rejestracja to jedna z opcji (wymagana jedynie w celu utworzenia profilu, przeszukiwania wybranych lokalizacji, tworzenia własnych list, tagów lub komentarzy);
- możliwość wyświetlenia obiektów powiązanych;
- pomoc w zakresie wyszukiwania za pomocą funkcji „Czy chodziło Ci o?”;
- wysoka relewancja wyników wyszukiwania (zasoby BNA nie są uprzywilejowane w stosunku do tych z innych źródeł).

Dostosowanie usług świadczonych za pomocą serwisu Trove do wymienionych założeń pozwoliło stworzyć narzędzie elastyczne, łatwe w obsłudze, nowoczesne i odpowiadające wymaganiom współczesnych użytkowników.

Struktura serwisu

Strona główna serwisu zachęca do przeszukiwania zasobów za pomocą prostego okna wyszukiwawczego. Bezpośrednio pod nim znajdujemy również możliwość wyszukiwania zaawansowanego i wybrania określonej kategorii zasobów. Wyszukiwanie zaawansowane pozwala na wykorzystanie słów kluczowych, konkretnego tytułu, nazwy twórcy, określenia przedmiotu, numerów ISBN i ISSN oraz publicznych tagów (co stanowi pewne novum dla baz bibliograficznych). Można również ograniczyć wynik wyszukiwania do zasobów australijskich lub określonej lokalizacji; określić przedział czasowy, format, dostępność jako: ograniczoną (materiały mogą być przeglądane lub pobierane pod warunkiem wniesienia jednorazowej opłaty albo dostępne w ramach subskrypcji), wolną (materiały mogą być wyświetlane online lub pobierane), nieokreśloną (materiały dostępne lub niedostępne online, pełny zasób lub jedynie spis treści, abstrakt, cyfrowy fragment). Ponadto można zawęzić wynik wyszukiwania do materiałów z zakresu sztuk scenicznych lub muzycznych oraz do języka dokumentu (w tym języka polskiego).

NATIONAL LIBRARY OF AUSTRALIA

Home About Site news Statistics Tags Help Forum Contact us

It's free and it only takes a minute [Sign up](#) [Login](#)

Trove

Find and get over 460,671,405 Australian and online resources:
books, images, historic newspapers, maps, music, archives and more

17,150 searches this hour

Available online Australian content In my libraries [Search](#) Advanced search

Learn about Trove

A guide to Trove
How to correct newspaper text
How to order a copy of an item

Contribute

Join the community that's organising and improving this information resource.

102,463 newspaper text corrections today
5,081 images from users this month
13,370 items tagged this week
2,900 comments added this month
39 works merged or split this month
765 lists this month

Connect to others with similar interests on the Trove forum

News

Trove's latest newspapers
Hobsons Bay City Council records available in Trove
Phillip Island and District Historical Society now in Trove!

Follow Trove on [Twitter](#)

Digitised newspapers and more	Digitised Australian newspapers from 1803 to 1954 and The Australian Women's Weekly to 1982	Journals, articles and data sets
Books	Pictures, photos, objects	Music, sound and video
Diaries, letters, archives	Archived websites (1996 - now)	People and organisations
Maps	Lists	

Trove spotlight:

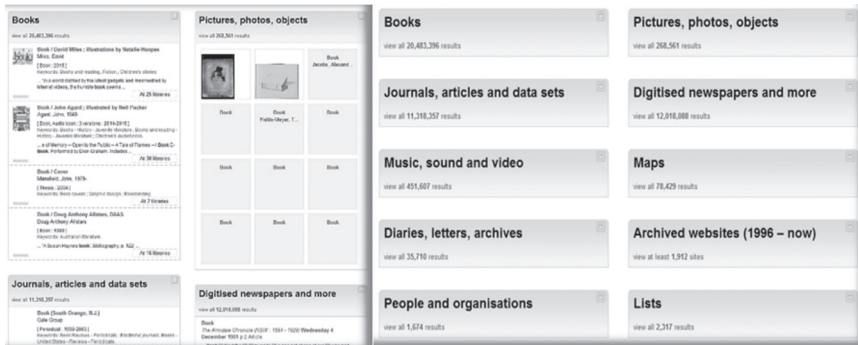
API Disclaimer Privacy Terms of Use Copyright Version: 6.7.1

Rys. 1. Strona główna serwisu Trove

Źródło: <http://trove.nla.gov.au>.

Lista wyników to z pewnością jeden z najciekawszych elementów serwisu. Pomimo obszerności zbioru oczekiwanie na odpowiedź, nawet na dość ogólne zapytanie, jest krótkie. Ekran wyników to w istocie bardzo nowatorski interfejs, efekt działania zaawansowanych skryptów i technologii AJAX (Asynchronous JavaScript and XML). Zbudowany jest z okien prezentujących znalezione pozycje poszczególnych typów dokumentów. Każde okno jest niezależne, tzn. można je zminimalizować i dzięki temu uzyskać więcej miejsca na prezentację pozostałych typów dokumentów. Rekordy wyświetlane w oknach porządkowane są domyślnie w kolejności najwyższej relewancji w stosunku do kwerendy (o bliskości wyszukanego obiektu do zapytania informuje specjalny pasek i wyświetlane dane statystyczne), lecz można zmienić szeregowanie na chronologiczne (rosnące lub malejące). Każde z okien z wynikami można również zmaksymalizować, przez co korzystanie z jego zawartości staje się najbardziej optymalne. Rekordy poszczególnych pozycji stają się odrębnymi „kafelkami”, dzięki czemu pojawia się możliwość ich manualnego szeregowania i łączenia. Korzystanie z tej opcji możliwe jest tylko dla zarejestrowanych i zalogowanych użytkowników w serwisie, należy jednak zaznaczyć, że jest to dostępne

również dla osób nieposiadających indywidualnych kont w instytucjach współtworzących Trove.

Rys. 2. Rozwinięte i zwinięte okna prezentujące wyniki wyszukiwania w serwisie Trove
Źródło: <http://trove.nla.gov.au>.

Informacje prezentowane na liście wyników zawierają skrócone identyfikacyjne metadane obiektów, takie jak tytuł, twórca, typ dokumentu, data, słowa kluczowe. Do niektórych opisów dołącza się również zdjęcie okładki oraz informację o liczbie instytucji posiadających daną pozycję (lub nazwę konkretnej instytucji, jeśli jest tylko jedna), a także informację o możliwości uzyskania dostępu online. Po wybraniu określonej pozycji z listy rezultatów wyszukiwania w danej kategorii wyświetla się karta prezentująca szczegółowe informacje dotyczące obiektu. Tutaj otrzymamy listę wszystkich edycji konkretnego dzieła lub szczegółowe metadane pojedynczego dokumentu. Wybranie opcji Find specific edition powoduje wyświetlenie dodatkowego okienka z fasetami pozwalającymi na przejrzanie dostępnych wydań pod względem ich formatu, języka, okresu publikacji czy rodzaju dostępności. Ponadto aktualne okno oferuje potrzebne na tym etapie funkcjonalności, takie jak: wypożyczenie (poprzez skierowanie do konkretnego rekordu w katalogu docelowej instytucji) lub kupno (poprzez wskazanie np. księgarni, w których można nabyć dany obiekt). Możliwe jest również zamówienie wykonania fotokopii lub kopii cyfrowej przez BNA, o ile zezwala na to prawo autorskie.

Serwis Trove oferuje możliwość fasetowego zawężania wyników wyszukiwania. Jest to wygodna i popularna funkcja, do której przyzwyczaiły nas już serwisy komercyjne, obecna również w wielu nowoczesnych serwisach bibliotecznych. Wyszukany zbiór możemy dodatkowo ograniczyć, korzystając z sześciu kategorii: format, dostępność, dekada

(serwis oferuje przeglądanie z zastosowaniem precyzyjnej chronologii wydawniczej, z podziałem na dziesięciolecia; po zawężeniu do jednego przedziału uzyskujemy dodatkowo możliwość zawężenia do określonego roku), język, zawartość australijska (wybór ograniczony do pozycji wydanych w Australii lub dotyczących Australii), przedmiot (zwraca wyniki związane tylko z określonym tematem; obecnie opcja ta ogranicza wyszukiwanie tylko do materiałów z zakresu sztuk scenicznych lub muzycznych). W tym miejscu należy zwrócić uwagę na utrudnienie w przypadku poszukiwań prowadzonych na podstawie tematu dzieła. Twórcy nie zdecydowali się na pełne zastosowanie do tego celu używanego w BNA języka haseł przedmiotowych, nawet do zbiorów BNA. Może to potwierdzać problemy z wykorzystaniem prekoordynowanych języków haseł przedmiotowych do budowy faset tematycznych, ograniczających wyniki wyszukiwania. Natomiast interesująco przedstawia się faseta format. Oferuje ona zawężenie wyników do wybranych formatów, których lista jest bardzo szczegółowa, zawiera kilkadziesiąt typów. Warto zauważyć, że korzystanie z proponowanych faset ma charakter sumy logicznej – wybranie kilku faset powoduje wyświetlenie wyników należących do wskazanych zbiorów.

NATIONAL LIBRARY OF AUSTRALIA

Home About Site news Statistics Tags Help Forum Contact us

Trove It's free and it only takes a minute [Sign up](#) [Login](#)

All Books Pictures, photos, objects Journals, articles and data sets Digitised newspapers and more Music, sound and video Maps Diaries, letters, archives Archived websites (1996 - now) People and organisations Lists

Search **Pan Tadeusz** Search

Available online Australian content In my libraries [Advanced search](#) [Search tips](#)

Home > Search results > All editions

Pan Tadeusz
Mickiewicz, Adam
View the summary of this work
Bookmark <http://trove.nla.gov.au/work/19031453>

[View online](#)
[Borrow](#)
[Buy](#)

User activity
Tags (0)
Lists (0)
Comments (0)
Send to:
[Facebook](#) [Twitter](#) [LinkedIn](#)

3 editions of this work [Find a specific edition](#)

	Title, Author, Edition	Date	Language	Format	Libraries
	Pan Tadeusz [electronic resource]. Lanham : Start Publishing LLC, 1 online resource (342 pages)	2012	English	Book	1 & Possibly online
	Pan Tadeusz. Lwow. 423 p.		English	Book	Online (access conditions)
	Pan Tadeusz / Adam Mickiewicz. Rzym : Oddział Kultury i Prasy 2 Korpusu, 1945. 367 pages	1945	Undetermined	Book	1

Format
Book (3)

Language
English (2)
Undetermined (1)

Decade
2010-2019 (1)
1940-1949 (1)

Availability
Online (2)
Access conditions (1)
Unknown (1)

Rys. 3. Ekran wyboru edycji dzieła w serwisie Trove

Źródło: <http://trove.nla.gov.au>.

Szczególną ofertę serwisu Trove stanowi kolekcja zdigitalizowanych dzienników. Znajdują się tu cyfrowe kopie gazet ukazujących się w Australii od 1803 do 2007 r. (stan na styczeń 2016 r.). Na uwagę zasługuje możliwość przeszukiwania zbioru w celu odnalezienia konkretnej wiadomości. Materiały zostały poddane procesowi rozpoznawania tekstu, co oznacza, że otrzymujemy dostęp do surowego tekstu (nie zawsze wiernego, jeśli oryginał jest zbyt mało czytelny dla technologii OCR – Optical Character Recognition) wraz z zaznaczeniem jego miejsca na cyfrowej kopii. Zasób ten można przeszukiwać za pomocą tytułu lub daty. Można także, korzystając z opcji zaawansowanych, ograniczyć wyszukiwanie do określonego miejsca w artykułach (np. tylko nagłówki lub nagłówki plus pierwsze cztery linie tekstu); wybrać określony stan Australii, w którym dziennik się ukazał; wybrać kategorię tekstu (np. artykuł, ogłoszenie); określić długość artykułu liczoną w słowach; ustalić wymaganą obecność ilustracji.

Dodatkowe funkcje serwisu

Poza typowymi funkcjami internetowego katalogu, prezentującego informacje o zbiorach bibliotecznych, muzealnych, archiwalnych itp., serwis Trove oferuje swoim użytkownikom różnorodne możliwości rozszerzenia pozyskanych informacji oraz dalszego ich wykorzystywania. Ekran wyników wyszukiwania uzupełniony jest o „box” prezentujący zasoby z innych miejsc w sieci. Są to wiadomości o charakterze reklamowym, oferujące książki z księgarni internetowych, związane z zakresem poszukiwań. Są to również odesłania do materiałów dostępnych w serwisie Google Książki oraz do konkretnych haseł w encyklopedii Wikipedia. W wielu miejscach serwisu Trove napotkamy narzędzia o charakterze społecznościowym, zachęcające użytkowników do interakcji. Ekran prezentujący metadane wybranej pozycji oferuje przyciski pozwalające na udostępnienie metadanych w serwisach Delicious, Digg, Twitter, Facebook. Ponadto ekran wyświetlający szczegółowe metadane rekordu oferuje możliwość pozyskania preformatowanego opisu bibliograficznego (w wybranym stylu) i eksportowania go do menedżerów bibliografii EndNote lub BibTex. Znajdujemy też możliwość dodania tagów do określonego zasobu, umieszczenia jego opisu na własnej liście (tylko użytkownicy zarejestrowani) oraz wpisania własnych komentarzy. Serwis Trove prowadzi aktywne forum dyskusyjne, w którym najbardziej popularna jest grupa tematyczna poświęcona zdigitalizowanej prasie (obecnie 287 wątków, 1686 postów).

Wsparcie udzielane użytkownikom serwisu Trove obejmuje nie tylko standardowe porady z zakresu możliwości wyszukiwania. Do dodatkowych funkcji należy np. możliwość umieszczenia okna wyszukiwawczego serwisu Trove na własnej stronie internetowej poprzez wykorzystanie przygotowanego kodu. Taki „widżet” można skonfigurować, aby wyszukiwał materiały w obrębie konkretnego typu dokumentów lub nawet w obrębie tytułu wybranego czasopisma. Rozbudowane możliwości korzystania z Trove twórcy podsumowują następująco: „Trove jest nie tylko stroną internetową, stanowi platformę pozwalającą na budowanie własnych narzędzi i zasobów” (<http://help.nla.gov.au/trove/trove-support-zones>; tłum. własne). Można to stwierdzenie uznać za prawdziwe, bardziej wymagającym użytkownikom serwis oferuje bowiem dokumentację API (Application Programming Interface – Interfejs Programistyczny Aplikacji). W ten sposób wsparcie w korzystaniu z metadanych Trove uzyskują administratorzy innych serwisów i deweloperzy. Ponadto znaleźć można galerię gotowych aplikacji wykorzystujących metadane Trove. Są to programy prezentujące w oryginalny sposób wybrane kolekcje zdjęć, np. eksperymentalny interfejs Manly Local Studies Image collection do przeglądania około 7 tys. zdjęć dokumentujących historię dzielnicy Manly (Sydney) od 1800 do 1990 r. Interfejs pozwala na przeglądanie kolekcji według tytułu lub dekad. Prezentowana jest również interesująca aplikacja umożliwiająca obserwowanie zmian struktury i układu typograficznego czasopism. Jak zauważają autorzy, „wielkie historie” zwykle opisywane są na pierwszych stronach czasopism, lecz nie zawsze tak było. Aplikacja umożliwia prześledzenie, jaką rolę na przestrzeni lat odgrywały pierwsze strony czasopism, lub sprawdzenie zmian częstości występowania określonych typów artykułów prasowych. Ciekawe możliwości posiada aplikacja The future of the past, prezentująca w postaci chmury tagów najczęstsze słowa z artykułów prasowych. Po wybraniu określonych słów wyświetlają się metadane artykułu oraz poznajemy dalsze słowa tworzące kontekst, które można wykorzystać do zbudowania komunikatu przygotowanego do publikacji w serwisie Twitter. Dostępna jest także gra Headline roulette, polegająca na odgadywaniu właściwych dat publikacji wybranych wiadomości prasowych. Innym rozwiązaniem jest aplikacja Oznewsy przeznaczona dla smartfonów – dzięki odczytaniu aktualnej lokalizacji użytkownika podaje ona informacje związane z określonym miejscem, pochodzące z serwisu Trove. Wśród aplikacji na uwagę zasługuje ponadto TroveNewsBot, która umieszcza jako wpisy w serwisie Twitter odniesienia do artykułów prasowych udostępnianych przez Trove.

Headline roulette

How well do you know your Australian history?

Sensational Preaching at Collingwood. DOWIE AND THE SPIRITUALISTS.

The Rev. J. A. Dowie preached on Sunday evening at the Tabernacle, in Sackville-street, Collingwood (a large wooden building seating 1500 people). The building is well lighted, there is a small and effective ...

Evening News

Can you guess when this article was published?

10

guesses left

Created by Tim Sherratt. Another WraggeLabs experiment...

Readable theme for Bootstrap provided by Bootswatch.

POWERED BY
Trove

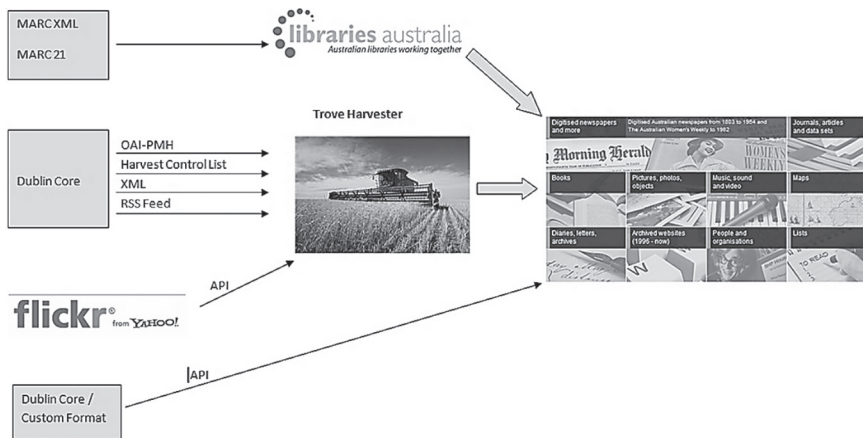
Rys. 4. Gra Headline roulette, wykorzystująca dane z serwisu Trove

Źródło: <http://wraggelabs.com/shed/headline-roulette>.

Standardy

Trove stanowi katalog online BNA, w której standardem opisu zbiorów używanym od kwietnia 2013 r. jest RDA (Resource Description and Access). Opis przedmiotowy prowadzony jest tu z zastosowaniem Języka Haseł Przedmiotowych Biblioteki Kongresu (Library of Congress Subject Headings, LCSH), rozszerzonego o dodatkowe hasła potrzebne ze względu na specyfikę opracowania zbiorów australijskich. Ponadto każdy rekord bibliograficzny BNA zawiera odpowiednie numery Klasyfikacji Dziesiątej Deweya; wyjątek stanowią zbiory kartograficzne, których opisy opatrzone są numerami Klasyfikacji Biblioteki Kongresu. Dane zapisywane są w formacie MARC 21. BNA tworzy i stosuje specjalistyczne tezaury: APAIS (Australian Public Affairs Information Service); Occupations – używany do opracowania zbiorów rękopiśmiennych, historii mówionej i ikonograficznych; The General, Programs & Invitations and Trade – wykorzystywany do opracowania zbiorów ulotnych. W BNA zaimplementowano również standard EAD (Encoded Archival Description) w zakresie opracowania materiałów archiwalnych. BNA prowadzi specjalny serwis Libraries Australia (<https://librariesaustralia.nla.gov.au>), którego celem jest wymiana danych z bibliotekami australijskimi na potrzeby budowy zawartości serwisu Trove. Będąc zarazem miejscem prezentacji informacji o zbiorach innych instytucji (nie tylko australijskich), w celu pozyskiwania danych Trove

posługuje się wieloma standardami i formatami, w których dane te są pierwotnie opisane i przechowywane. Należą do nich: MARC 21, Dublin Core, XML. Do transferu danych wykorzystywane są protokoły i standardy, takie jak: OAI-PMH, Harvest Control Lists, RSS feed, Sitemap, API. Model gromadzenia danych prezentuje rysunek 5.

Rys. 5. Schemat gromadzenia danych w serwisie Trove

Źródło: <http://help.nla.gov.au/trove/content-partners/technical-guide>.

Stosowanie przepisów katalogowania RDA skutkuje określonymi konsekwencjami w zakresie struktury katalogu i zawartości opisu bibliograficznego [zob. 1]. Standard RDA powstał pod wpływem założeń modelu teoretycznego, jakim jest FRBR (Functional Requirements for Bibliographic Records). Wprowadza on nowy sposób myślenia o uniwersum bibliograficznym, tzn. wyróżnia hierarchiczną strukturę jednostek bibliograficznych stanowiących przedmiot opisu [6]. Należą do nich m.in.: **Dzieło** (*Work*), rozumiane abstrakcyjnie, jako pewien artystyczny zamysł powstały w umyśle autora; **Realizacja** (*Expression*), czyli forma lub kod, które przybiera Dzieło (np. alfanumeryczna, notacja muzyczna, choreograficzna, dźwięk, obraz itp.); **Materializacja** (*Manifestation*), która stanowi fizyczne ucieleśnienie Realizacji Dzieła (np. papier, taśma audio, taśma video, płótno, gips itp.); **Egzemplarz** (*Item*), stanowiący pojedynczy przypadek Materializacji, inaczej konkretny obiekt materialny przechowywany w zbiorach określonej instytucji, tak jak wiele jest egzemplarzy składających się na określone wydanie książki. W konsekwencji katalog BNA, stosujący uporządkowanie rekordów zgodne z FRBR i RDA, prezentuje wyniki, grupując jednostki hierarchicznie. Oznacza to w praktyce, że w wyniku wyszukiwania otrzyma-

my w pierwszej kolejności listę znalezionych rekordów najbliższych naszemu zapytaniu, podających krótkie informacje bibliograficzne, takie jak tytuł dzieła i autora, a po ich wybraniu otrzymamy dostęp do grupy rekordów złożonej z książek, adaptacji filmowych lub teatralnych itp. związanych z określonym dziełem. Po wybraniu interesującej nas realizacji dowiemy się, jakie jej wydania zostały zgromadzone, i otrzymamy możliwość dotarcia do określonego egzemplarza przechowywanego w zaznaczonej przez nas instytucji. Taki sposób prezentacji informacji o zasobach bibliotecznych, a także ograniczanie wyników za pomocą faset, wydają się logiczne, a przez to wygodne dla użytkowników. Stają się również coraz bardziej popularne za sprawą implementacji w nowych wersjach systemów katalogowych. Warto jednak w tym miejscu przywołać informacje sygnalizujące pewne problemy z korzystaniem z takich rozwiązań. Rose Holley opisała sytuację, w której użytkownicy serwisu Trove zgłaszali trudności związane ze znalezieniem określonej edycji książki (konkretny język, data publikacji). Testy użyteczności wykazały ponadto, że fasety, które powinny być w tym zakresie pomocne, nie wypełniały swojego przeznaczenia, gdyż większość użytkowników nie rozumiała ich funkcji i ignorowała je. Zdecydowano się na istotne zmiany w zakresie umiejscowienia informacji, jej brzmienia, również wielkości i koloru czcionki, możliwości wyświetlenia dodatkowych danych. Jednak podstawowa istota modelu FRBR oraz zastosowania faset nadal pozostała dla użytkowników nie do końca zrozumiała. Pod koniec 2010 r. postanowiono dodać do serwisu możliwość wyszukiwania zaawansowanego. Nie udostępnia ono innych możliwości wyszukiwania niż dotychczas istniejące, lecz oferuje alternatywną, w stosunku do korzystania z faset, drogę dotarcia do konkretnego obiektu [4]. Opisane działania miały miejsce przed kilku laty. Wyszukiwanie fasetowe należy obecnie do podstawowych narzędzi przeszukiwania w wielu serwisach komercyjnych. Doświadczenia twórców serwisu Trove wydają się jednak interesujące, zwłaszcza z perspektywy coraz większego zainteresowania fasetami i eferberyzacją² ze strony twórców i administratorów systemów bibliotecznych. Standard FRBR z pewnością może być trudny w interpretacji z powodu znacznej abstrakcyjności tego modelu i jego implementacje to wciąż novum dla użytkowników katalogów bibliotecznych. Na jego bazie powstały jednak standardy pokrewne (FRAD, FRASAD) oraz specyficzne wdrożenia. Trwają również prace nad stwo-

² Eferberyzacja to polski odpowiednik angielskiego terminu *FRBRisation*. Oznacza w praktyce nakładanie modelu FRBR na zbiory danych bibliograficznych i grupowanie powiązanych jednostek w ramach jednego rekordu [5].

rzeniem jednego, spójnego modelu (FRBR-Library Reference Model), w celu ujednoczenia interpretacji i ułatwienia jego implementacji [7].

Zakończenie

Celem artykułu było wskazanie nowoczesnych metod i technik prezentowania zbiorów bibliotecznych na przykładzie prowadzonego przez Bibliotekę Narodową Australii serwisu Trove. Sposób działania serwisu, jego struktura, organizacja prezentowanych metadanych i możliwości ich wyszukiwania dowodzą realizowania tendencji międzynarodowych, charakteryzujących się scalaniem informacji o różnorodnych zbiorach pochodzących z różnych źródeł instytucjonalnych i prezentacji ich za pomocą jednego, spójnego serwisu. Takie narzędzia cechuje również łatwość wykorzystania dzięki wysoce efektywnemu i prostemu systemowi przeszukiwania, możliwości ograniczania wyników za pomocą faset, wyposażenia w narzędzia pracy społecznościowej. Szeroka oferta informacyjna serwisu, polegająca na prezentacji zasobów tysięcy instytucji, jest wynikiem sprawnej współpracy oraz z pewnością wysokich nakładów finansowych. Odpowiada to jednakże oczekiwaniom współczesnych użytkowników poszukujących źródeł bogatych w informacje, a zarazem wygodnych w obsłudze. Na tym polu serwis Trove wyznacza standardy.

Bibliografia

- [1] Franke J.: *RDA (Resource Description and Access) – geneza i koncepcja*. „Przegląd Biblioteczny” 2015, R. 83, nr 1, s. 7–60.
- [2] Haas C., Rusch B.: *Piraten und Kapitalisten denken eine globale digitale Bibliothek. Eindrücke von der “Complicity – Berliner Gazette Konferenz 2013. “LIBREAS. Library Ideas” 2014, nr 24 [online]. [Data dostępu: 18.01.2016]. Dostępny w World Wide Web: <http://libreas.eu/ausgabe-24/02haas>.*
- [3] Holley R.: *Trove: Innovation in Access to Information in Australia*. „Ariadne” 2010, Iss. 64 [online]. [Data dostępu: 18.01.2016]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ariadne.ac.uk/issue64/holley>.
- [4] Holley R.: *Resource sharing in Australia: find it and get it in Trove – making “getting” beter*. „D-Lib Magazine” 2011, Vol. 17, No. 3/4 [online]. [Data dostępu: 18.01.2016]. Dostępny w World Wide Web: <http://dlib.org/dlib/march11/holley/03holley.html>.

- [5] Pacek J.: *Bibliografia w zmieniającym się środowisku informacyjnym*. Warszawa 2010.
- [6] Pacek J.: *Nowoczesne standardy metadanych*. „Bibliotekarz” 2015, nr 7/8, s. 4–9.
- [7] Riva P., Žumer M.: *Introducing the FRBR Library Reference Model*. IFLA WLIC 2015 – Cape Town, RPA, sesja 207 – Katalogowanie (20.08.2015) [online]. [Data dostępu: 18.01.2016]. Dostępny w World Wide Web: <http://library.ifla.org/1084/1/207-riva-en.pdf>.

Jarosław Pacek

Bibliography Institute

National Library

e-mail: j.pacek@bn.org.pl**Trove Service – Sharing Information About the Collections
of Australian Institutions**

Abstract: The aim of this article is to describe modern methods and techniques for making collections and their metadata available based on the example of Trove service (<http://trove.nla.gov.au>) run by the National Library of Australia. The website integrates and presents information about different types of library collections, archives, museums, originated from many institutional sources. Trove features facets for limiting search results, FRBR, relevancy ranking of the site in relation to the query, social networking tools. Trove combines a wide range of information resources with highly effective search tools and data management.

Keywords: Collection sharing. Information retrieval. Library catalogs. National libraries. National Library of Australia. Research information. Trove